

Jødiske Maria ble angitt av mamma

Det var ikke Hitler som sørget for at Maria Gabrielsen (75) og hennes seks søsken havnet i fangeleir. Den skyldige var deres egen mamma.

TEKST: BERIT RINGSBY • FOTO: STEINAR TORVBRÅTEN, SCANPIX OG PRIVATE

Når krematorieovnene i Theresienstadt gikk for fullt var kapasiteten 190 mennesker i døgnet.

Moren forelsket seg i nazist

– ofret mann og barn

Marias far, Michael Schwarz var skredder i Wien. Barna elsket den milde, fine faren. Han ble angitt av sin kone Rosa.

Søsknene Anni og Kurt ble adoptert i Norge og fikk navnet Himberg. – I likhet med meg, kom de til flotte mennesker, sier Maria.

3. AUGUST 1947. På lappen Maria har hengende rundt halsen står det Øksna og familien Nordholm. 13-åringen veier 34 kilo. Den forrige lange togturen gikk til konsentrasjonsleiren Theresienstadt i Tsjekkoslovakia. Nå skal Maria på tre måneders fetekur i Norge.

En hel vogn på toget fra Wien til Oslo er full av fyrstikktytne barn med vonde historier, men Marias er i særdeleshet rå. Da moren forelsker seg i en stornazist, får det katastrofale følger for hennes jødiske familie.

Ved postkassen i Øksna utenfor Elverum står pleieforeldrene Oline og Ingvald Nordholm og venter. De er vennlige og hardt arbeiden-

de småbrukere med fem sønner. Hun er forberedt på bugnende matbord, men ikke på kjærligheten og tryggheten som skal pakke seg rundt henne. Den første natten får hun seng på pleieforeldrenes rom. Maria har mareritt som bærer henne tilbake til leiren.

– Jeg torde ikke sove alene. Etter at jeg kom til Norge, kom marerittet som overskygget alle andre; Jeg drømte at de hentet meg om natten og sendte meg ut av landet, sier Maria.

Marias liv startet løfterikt. Hun var mett, hadde pene klær og foreldre som sto sammen og ønsket det beste for sine sju barn. Faren, skreddermester Michael Schwarz var jøde, og moren Rosa av tysk

avstamning. Maria husker den trygge pedallyden fra farens symaskin, strykejernet han fylte med glødende kull og freselyden når det møtte fuktig tøy. Maria forgudet faren sin og elsket å sitte og se ham arbeide. Leiligheten som lå i et arbeiderstrøk, besto av kjøkken, stue og to soverom. Omgangskretsen strakk seg langt utover det jødiske miljøet, og Maria lekte trygt i nabolaget.

JØDEPAKK, UNDERMENSKER OG PARASITTER! Marias verden begynte å gå av hengslene den 12. mars i 1938 da tyskerne inntok Østerrike. Propagandaen spredte seg som gift. Voksne mennesker, vennlige inntil for

noen måneder siden, kunne rive Maria i det lange håret og trække henne på føttene for ingen ting. Jøder måtte handle i egne butikker og ble bortvist fra offentlige parker, skoler og kinolokaler. Da farens kunder forsvant, forsøret moren dem gjennom strøjobber. Morens personlighetsforvandling kom da faren ble utkalt til tvangsarbeid i Tyskland og moren forelsket seg i en stornazist.

– Vi hadde ikke opplevd mamma slik. Nå brukte hun klesbankeren for den minste bagatell. Hvis en av oss hadde gjort noe hun ikke likte, fikk som oftest alle unngjelde. Det var forbudt å ta imot mat fra naboer selv om vi var sultne